

Πρόγραμμα Μορφωτικών Εκδηλώσεων *ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑ*

Ε΄ Κύκλος Ομιλιών
13-27 Απριλίου 2010

Συμβολισμός και Ιδεολογία: Η ανθρώπινη μορφή στο αρχαίο νόμισμα.

Στα νομίσματα, η απεικόνιση της ανθρώπινης μορφής δεν υπήρξε από τις πρώτες επιλογές των χαρακτών ή των αρχών που τα εξέδιδαν. Οι πρώτες παραστάσεις ωστόσο δεν άργησαν να εμφανιστούν, και αποτέλεσαν έκτοτε τον κύριο νομισματικό τύπο, ιδιαίτερα για την εμπρόσθια όψη των νομισμάτων.

Θεοί, ήρωες, νύμφες και άλλες τοπικές θεότητες ήταν οι πρώτες επιλογές. Εξιδανικευμένες μορφές που ακολουθούσαν τεχνοτροπικά τις αισθητικές συμβάσεις της εποχής τους. Πραγματικά αριστουργήματα που αποκτούν ωστόσο ταυτότητα μόνον από κάποια συνοδευτική επιγραφή ή από τα χαρακτηριστικά σύμβολα που φέρουν.

Είναι κρίμα που οι Έλληνες των κλασικών χρόνων δεν τόλμησαν να ξεφύγουν από αυτή τη θεοκρατική αντίληψη που δέσποζε στη νομισματική θεματογραφία, ώστε να έχουμε μια εικόνα, έστω και ιδεαλιστική, του Σωκράτη, του Περικλή, ή του Αλκιβιάδη. Ακόμα και ο Αλέξανδρος μας είναι γνωστός από μεταθανάτιες κοπές.

Πραγματικά, μόνον οι διάδοχοι του Αλεξάνδρου, όταν οι ηγεμόνες θεωρούσαν και επέβαλαν εαυτούς ως επίγειους θεούς, τόλμησαν να κοσμήσουν τα νομίσματά τους με πραγματικές προσωπογραφίες, συχνά εξωραϊσμένες, εξίσου συχνά όμως και απόλυτα ρεαλιστικές.

Μια τάση που θα γίνει ακόμα πιο έντονη στα νομίσματα των χρόνων της ρωμαϊκής δημοκρατίας, όταν αρχίζουν να σμιλεύονται και τα έξοχα μαρμάρινα πορτραίτα επιφανών πολιτών, και θα συνεχιστεί με προσήλωση από τους αυτοκράτορες. Τώρα όμως οι μορφές σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να περνούν και πολιτικά μηνύματα στους υπηκόους τους. Μορφές λεπτοφύεις ηγεμόνων-φιλοσόφων ή μορφές στιβαρές αυτοκρατόρων-στρατηγών, συνοδεύονται από επεξηγηματικές, πομπώδεις συχνά επιγραφές που συνωθούνται στον περιορισμένο χώρο του νομισματικού πέταλου και εξυπηρετούν έναν μόνο σκοπό. Αυτόν της προπαγάνδας.

Κι όταν η αυτοκρατορία συνεχίζει την ιστορία της στην Ανατολή, με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη, η απεικόνιση της ανθρώπινης μορφής στο αρχαίο νόμισμα κλείνει τον κύκλο της επιστρέφοντας εκεί από όπου ξεκίνησε. Στο θείο. Οι βυζαντινοί αυτοκράτορες απορρίπτουν τα εξατομικευμένα χαρακτηριστικά τους και ενδύονται τα σύμβολα της εξουσίας. Εξουσίας που τους έχει δοθεί από τον θεό, στο όνομα του οποίου την ασκούν.

Αυτές οι μικρές εικόνες θεών και ανθρώπων, άλλοτε ως θεοί-εμβλήματα και λαλούντα σύμβολα πανίσχυρων πόλεων-κρατών, άλλοτε ως θεϊκοί βασιλείς φορείς της απόλυτης εξουσίας, και άλλοτε ως απεικόνιση της «ελέω θεού» βυζαντινής μοναρχίας, έχουν τελικά τη δύναμη να μας οδηγήσουν μέσα από αιώνες ιστορίας.

Πρόγραμμα

13 Απριλίου 2010

Εισαγωγή στη θεματική ενότητα:

Χαρίκλεια Παπαγεωργιάδου, Διευθύντρια Ερευνών, ΚΕΡΑ/ΕΙΕ

Αυτοκράτορες του Βυζαντίου: Απεικονίσεις και αντικατοπτρισμοί (4^{ος} – 12^{ος} αι.)

Βασιλική Πέννα, Επικ. Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Πόρων, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Βασιλείς, άγγελοι, άγιοι και προφήτες: η ανθρώπινη μορφή στα νομίσματα της Ύστερης βυζαντινής περιόδου

Παγώνα Παπαδοπούλου, Διδάσκουσα στο Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και στο Τμήμα Ιστορίας- Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

20 Απριλίου 2010

Εικόνες εξουσίας στα βασιλικά και σατραπικά νομίσματα του περσικού κράτους

Αντιγόνη Ζουρνατζή, Κύρια Ερευνήτρια, ΚΕΡΑ/ΕΙΕ

Η παρουσία θεών και ανθρώπων στα νομίσματα των βασιλέων της Κύπρου

Ευαγγελινή Μάρκου, Δόκιμος Ερευνήτρια, ΚΕΡΑ/ΕΙΕ

27 Απριλίου 2010

Η αυτοκρατορική προπαγάνδα στα νομίσματα της Ρώμης

Χαρίκλεια Παπαγεωργιάδου, Διευθύντρια Ερευνών, ΚΕΡΑ/ΕΙΕ

Λησμονημένες μορφές ζωής

Αικατερίνη Λιάμπη, Καθηγήτρια Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στον εκθεσιακό χώρο του ΕΙΕ θα εκτίθενται φωτογραφίες νομισμάτων από τη συλλογή της Τράπεζας Alpha Bank

Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Λεωφ. Βασ. Κωνσταντίνου 48, Αθήνα

Ώρα έναρξης 1930'
Είσοδος Ελεύθερη

Χορηγείται πιστοποιητικό παρακολούθησης

Για πληροφορίες: τηλ. 210/7273501+516 και στον δικτυακό τόπο: www.eie.gr